

TERREUR

OP HET THUISFRONT

**15 ophefmakende moorden
in de Denderstreek en het Pajottenland
(1942 – 1945)**

COLOFON

Auteurs Johan Daelman en Bob Wellens

Eerste druk: 2024

Dit boek werd uitgegeven via Brave New Books - www.bravenewbooks.nl - Singel Uitgeverijen.
ISBN 9789465120133

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Copyright © 2024 Johan Daelman

Coverfoto: Rijksarchief CegeSoma - Bomaanslag op de woning van Edgard Lumens - 27.11.1943

TERREUR

OP HET THUISFRONT

**15 ophefmakende moorden
in de Denderstreek en het Pajottenland
(1942 – 1945)**

**AUTEUR: JOHAN DAELMAN,
IN SAMENWERKING MET BOB WELLENS**

INHOUDSOPGAVE

6	HOOFDSTUK 1 - Waarom dit boek?
10	HOOFDSTUK 2 - Tijdslijn
12	HOOFDSTUK 3 - De vele schakeringen van 'zwart' en 'wit'
20	HOOFDSTUK 4 - Eind 1940, de oorlog leek voorbij ...
24	HOOFDSTUK 5 - September 1942: Het drama van het 'Bevrijdingsleger'
28	HOOFDSTUK 6 - Oktober 1942: De moord op Jef Podevyn, commandant Vlaamse Fabriekswacht te Aalst
36	HOOFDSTUK 7 - Terreur in Leerbeek
44	HOOFDSTUK 8 - De laffe moord op een ploegleider van de Vrijwillige Arbeidsdienst voor Vlaanderen
50	HOOFDSTUK 9 - Bloed vloeit in Sint-Kwintens-Lennik - Deel 1 - De feiten
70	HOOFDSTUK 10 - Bloed vloeit in Sint-Kwintens-Lennik - Deel 2 - Het onderzoek
86	HOOFDSTUK 11 - Denderwindeke: Onderwijzer doodgeschoten voor zijn leerlingen
94	HOOFDSTUK 12 - Het noodlot sloeg toe in de taalgrensgemeente Bever
98	HOOFDSTUK 13 - Meldert: Kan je de burgemeester niet raken, viseer dan zijn broer of zus
106	HOOFDSTUK 14 - De Aalsterse Zivildahnders in het vizier van de partizanen
112	HOOFDSTUK 15 - Dadendrang in het vooruitzicht van de nakende bevrijding leidde tot aanhoudingen en moord
120	HOOFDSTUK 16 - Moord op meester Herman De Vos: terreur als drukingsmiddel
128	HOOFDSTUK 17 - De moord die als een boemerang het communistische verzet in het hart trof

ACHTERGRONDINFORMATIE

- 16 Communistische verzetsorganisaties: Onafhankelijkheidsfront, Patriottische Milities, Gewapende Partizanen
- 24 Wat was het 'Bevrijdingsleger'
- 29 De Vlaamse Fabriekswacht
- 47 Vrijwillige Arbeidsdienst Voor Vlaanderen - VAVV
- 78 Verzetsdaden of banditisme ...
- 79 Amnestie voor verzetsdaden
- 80 Van Algemeen Vlaams Nationaal Jeugdverbond (AVNJ) tot Nationaal-Socialistische Jeugd Vlaanderen (NSJV)
- 81 Dietse Militie-Zwarte Brigade (DM-ZB)
- 96 De Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie (NLVC)
- 105 De Zivilfahndungsdienst
- 132 Lijst van gebruikte benamingen en afkortingen
- 133 Wie is wie?

1

WAAROM DIT BOEK?

Foto rechts: Archief Werkgroep Kesterheide - Vlaamse Landdag op de Kesterheide 1934

Dit boek is de tweede publicatie die tot stand kwam binnen de heemkundige vereniging 'Werkgroep Kesterheide VZW'. De brochure 'Leeuwenvlaggen op de Kesterheide' vulde duidelijk een leemte en is intussen (na een tweede druk) uitverkocht.

In de ontstaansgeschiedenis van het Vlaams-nationalisme speelde onze Pajotse regio een belangrijke rol. Het Daensisme ontwikkelde zich vanuit de Denderstreek. Aan het IJzerfront vormde zich tijdens de Eerste Wereldoorlog de Frontbeweging waarvan een aantal belangrijke voormannen telgen waren uit onze streek. We denken dan aan Adiel Debeuckelaere (Ninove), Hendrik Borginon (Pamel), Hilaire Gravez (Aalst), ...

Uit die Frontbeweging ontstond de politieke partij 'Vlaamse Front', met Staf De Clercq uit Kester als een van haar eerste volksvertegenwoordigers. Het 'Vlaamse Front' mag beschouwd worden als de eerste Vlaams-nationalistische partij.

Daar liggen dan ook de wortels van de huidige 'V-partijen' ...

Die Vlaamse 'beweging' evolueerde tijdens de jaren '30 in een autoritaire richting. Het Vlaams Nationaal Verbond (VNV) werd opgericht met de bedoeling om een aantal Vlaamsgezinde partijtjes en organisaties samen te voegen, Staf De Clercq werd er de eerste Leider van. De Clercq leidde het VNV, tijdens de bezetting, naar een politieke en militaire samenwerking met de Duitsers.

Staf De Clercq wou met Duitse hulp een zelfstandig Vlaanderen bekomen, dit als een voorbode voor een toekomstige 'Groot Nederlandse staat'. Deze collaboratie eindigde voor de Vlaams-nationalisten in bloed en tranen. Er volgde een genadeloze repressie.

Sommigen wilden, via de repressie, de Vlaamse beweging en haar streven naar Vlaamse autonomie uitschakelen. Het Vlaamse streven naar zelfbestuur overleefde de repressie en haar politieke vertegenwoordigers staan vandaag sterker dan ooit.

De restanten van het praalgraf van Staf De Clercq op de Kesterheide zijn een zeldzame herinnering aan de ontstaansgeschiedenis van dit anti-Belgische nationalisme.

Dit grafmonument, en de Kesterheuvel zelf, zijn tegelijk gedenktekens aan een stuk 'omstreden' Vlaams verleden: de collaboratie, het verzet en de repressie.

Bij het bestuderen van de geschiedenis van dit praalgraf en de Vlaamse Landdagen doken verhalen en getuigenissen op die nog niet, of slechts heel summier, te boek werden gesteld.

Gebeurtenissen die 80 jaar geleden de gemoederen heftig beroerden en die na de oorlog, in een soort patstelling, doodgezwegen werden. Deels omdat deze mensen uit beide kampen mekaar na de oorlog, onvermijdelijk, bleven tegenkomen en toch terug de draad van hun leven wilden opnemen...

Suïpmoorden, aanslagen, verklikkingen met dodelijke gevolgen, terechtstellingen en vooral doodstraffen waren tussen oktober 1942 en mei 1945 schering en inslag in het Pajottenland en de Denderstreek. Er woedde een burgeroorlog in België, het Pajottenland en de Denderstreek ontsnapten daar niet aan.

Terreur werd meedogenloos ingezet als wapen om het bestuur te ontregelen en om de collaborateurs te ontmoedigen. De onvermijdelijke tegenreactie van het militair bestuur was even meedogenloos.

Dit boek brengt slechts enkele aangrijpende feiten voor het voetlicht en heeft zeker niet de ambitie om volledig te zijn. Het brengt een sfeerbeeld van het dagelijks leven tijdens de laatste maanden van de bezetting, waar er angst heerste zowel bij gezinnen van vooraanstaande collaborateurs als in de rangen van de weerstandsgroepen die eveneens ongenadig opgejaagd werden.

Die angst, in een combinatie met haat en wraakzucht, zorgde voor een bloedige cocktail.

We probeerden feiten te scheiden van fictie, door getuigenissen en allerhande verhalen te toetsen aan officiële documenten van de rijkswacht, het parket en aan artikelen in tijdschriften en kranten van toen. Met dat doel voor ogen doorploegden we in het Rijksarchief te Brussel heel wat aanvraagdossiers om het statuut van Gewapend Weerstander te bekomen.

We halen mensen uit de vergetelheid die 80 jaar geleden het leven lieten in de overtuiging dat ze ijverden voor wat voor hun de 'goede' zaak leek.

Dit boek is het verslag van vele opzoekingen.

Het is geen geheim dat de auteurs en meeste medewerkers aan dit boek tot het Vlaams-nationalistische kamp behoren, toch is het onze oprechte betrachting om de feiten in dit boek zo objectief mogelijk te beschrijven, zonder te oordelen of te veroordelen.

Johan Daelman

Bob Wellens

Foto: Archief Werkgroep Kesterheide - Het praalgraf op de Kesterheide, een gedenkteken dat tegelijk herinnert aan het ontstaan van het Vlaams-nationalisme, aan de collaboratie, het verzet en de repressie - 2022

2

TIJDSLIJN

De gebeurtenissen in de Denderstreek en het Pajottenland werden uiteraard sterk beïnvloed door wat er in de rest van de wereld gebeurde. Het is noodzakelijk om de beslissingen en de daden van de mensen die in dit boek voorkomen te beoordelen in hun eigen tijds kader.

Het is unfair om mensen uit het verleden te beoordelen (of te veroordelen) met de 'Gnade der späten Geburt' ⁽¹⁾, het gelijk van de later geboren en, zoals vandaag de dag maar al te vaak gebeurt...

Sommige cellen van Belgische verzetsgroeperingen ontwapenden niet na de bevrijding omdat ze een invasie vanuit de communistische USSR vreesden.

Na de Duitse capitulatie volgden er vanuit die hoek nog verschillende aanslagen tegen Vlaams-nationalistische symbolen zoals het praalgraf van Staf De Clercq en de IJzertoren. Zelfs de communistische partij werd na de oorlog geviseerd door netwerken met wortels in koningsgezinde, rechtse verzetsgroepen als het Geheim Leger.

Vandaar dat we de tijdslijn laten doorlopen tot de moordaanslag op de communistische voorman Julien Lahaut in 1950.

⁽¹⁾ Boek G. Gaus - *Die Welt der Westdeutschen: kritische Betrachtungen - 'Het gelijk van de later geboren en'* - Kiepenhauer & Witsch, Köln - 1986

11.11.1918 Einde WO1
 16.11.1919 Staf De Clercq werd verkozen tot Volksvertegenwoordiger namens de Frontpartij
 06.10.1931 Oprichting van het Verdinaso (Verbond van Dietse Nationaalsolidaristen)
 30.01.1933 Adolf Hitler werd verkozen tot Rijkskanselier van Duitsland
 08.10.1933 Oprichting Vlaams Nationaal Verbond (VNV)
 24.05.1936 Het VNV en Rex winnen de verkiezingen
 02.04.1939 Verkiezingen voor Kamer en Senaat, het VNV stagneerde
 10.05.1940 Duitsland viel België binnen. De start van WO2
 25.05.1940 Het Belgisch leger gaf zich over. Koning Leopold III bleef in België.
 01.06.1940 De socialist Hendrik De Man riep op om zich niet te verzetten tegen de bezetter
 06.1940 De communistische voorman Julien Lahaut werd schepen in Seraing
 22.06.1941 Operatie Barbarossa – Duitse inval in de Sovjet-Unie
 07.07.1941 Het VNV start de werving van vrijwilligers voor het SS Legioen Vlaanderen
 06.10.1942 Duitse verordening 'verplichte tewerkstelling in Duitsland'
 09.1942 Aanhouding van heel wat weerstanders van het BVL in de regio Aalst
 22.10.1942 Overlijden van VNV-leider Staf De Clercq
 24.10.1942 Moordaanslag op Jef Podevyn (Commandant Vlaamse Fabriekswacht) te Aalst
 27.10.1942 Begrafenis VNV-leider Staf De Clercq op het kerkhof te Kester
 13.11.1942 Moordaanslag op Edgard Lumens, gewestleider VNV, te Leerbeek
 28.11.1942 De moordenaars van Podevyn werden aangehouden
 29.12.1942 Granaataanslag op een VNV-schepen in Leerbeek
 31.12.1942 Moordaanslag in Lennik op Markus Desamblancx, een herbergier en VNV-er.
 22.03.1943 Moordaanslag op een VAVV-ploegleider uit Denderleeuw.
 09.09.1943 Moord op de burgemeester van Sint-Kwintens-Lennik
 10.10.1943 Herbegravenis van Staf De Clercq op de Kesterheide
 19.11.1943 Bomaanslag op een Vlaamsgezind lokaal in Leerbeek.
 05.02.1944 Aanhouding van de korpscommandant van de partizanen in de Denderstreek
 21.01.1944 Bomaanslag op een winkel in Meerbeke
 23.03.1944 In Denderwindeke werd een schoolmeester voor zijn klas doodgeschoten
 24.03.1944 Moord op een lid van de Zwarte Brigade in Bever
 25.04.1944 De brigadecommandant van de Aalsterse rijkswacht wordt aangehouden
 04.05.1944 Dubbele moord in Meldert
 06.05.1944 De Engelsen parachuteerden wapens in de omgeving van Liedekerke
 Eind mei 1944 Aanhouding verschillende partizanen
 06.06.1944 Operatie Overlord – Landing in Normandië
 05.07.1944 Aanslag op een Zivilfahnder in Aalst
 24.07.1944 Aanslag op een Zivilfahnder in Herdersem
 05.08.1944 Aanslag op gewestleider Cousy van het VNV in Zottegem
 09.08.1944 Aanhouding en executie van een kopstuk van het OMBR uit Welle.
 16.08.1944 Moord op de oorlogsburgemeester van Melle
 24.08.1944 Executie van 9 partizanen uit de Denderstreek
 27.08.1944 Moord op een Zivilfahnder in Voorde.
 01.09.1944 Afrekening binnen het OMBR, moordaanslag op Frederik De Bodt
 03.09.1944 Bevrijding van de Denderstreek en het Pajottenland door de geallieerden
 01.09.1944 Moord op Herman De Vos
 18.10.1944 Partizaan uit Denderleeuw sneuvelde tijdens achterhoedegevechten
 21.10.1944 Eerste bomaanslag op het praalgraf van Staf De Clercq
 19.11.1944 Ontwapening van het Onafhankelijkheidsfront (OF) te Aalst
 30.04.1945 Zelfmoord Adolf Hitler
 05.05.1945 Tweede bomaanslag op het praalgraf van Staf de Clercq
 06.05.1945 Duitsland gaf zich over
 15.05.1945 Moord op schepen Pierre Cornelis te Aalst
 16.06.1945 Eerste bomaanslag op de IJzertoren
 16.03.1946 Tweede bomaanslag op de IJzertoren
 14.06.1947 Bomaanslag op het secretariaat van het Vlaamsgezinde weekblad Rommelpot
 19.08.1948 Bomaanslag op de woning van de voorzitter van het IJzerbedevaartcomité
 12.11.1948 Bomaanslag op het secretariaat van het Algemeen Nederlands Zangverbond
 18.08.1950 Moord op Julien Lahaut door oud-leden van het Geheim Leger van Halle

3

DE VELE SCHAKERINGEN VAN 'ZWART' EN 'WIT'

Citaat Louis De Lentdecker

“De ‘witten’ waren tegen de bezetter en diens vrienden;
in wensen, dromen, gedachten, voornemens, gesprekken,
beloften, fluistercampagnes en geschriften.
Soms ook in werken en daden.”

De Lentdecker Louis - Tussen twee vuren – 1985 – Uitgeverij Davidsfonds

Foto rechts: Stadsarchief Aalst, bruikleen V. Borreman - Leden van het beruchte Onafhankelijkheidsfront (OF) van Aalst begeleiden Duitse krijgsgevangenen. De man vooraan is bewapend met een buitgemaakt Duits machinepistool MP40.

Wie de collaboratie in België bestudeert, ondervindt al snel dat 'DE' collaboratie niet bestaat. Er waren vele vormen van samenwerking met de Duitse bezetter en sommige van deze vormen van samenwerking waren zelfs levensnoodzakelijk om de bevolking door de moeilijke oorlogsjaren te helpen. Uit getuigenissen blijkt dat de motivatie om op een of andere manier samen te werken met de Duitsers heel divers was: uit liefde voor Vlaanderen en het Vlaamse volk, uit haat tegen België, uit anticommunisme, uit nationaalsocialistische overtuiging, om aan de kost te komen, uit 'drang naar avontuur' - wat altijd beter te verkopen is als uit 'drang naar macht' - wat ongetwijfeld ook mensen bezielde.

Er is een groot verschil tussen een ambtenaar die zijn job bleef uitoefenen onder de Duitse bezetting en iemand die toetrad tot de Feldpolizei of de gehate Fahndungsdienst (Burgerlijke opsporingsdienst die op werkweigerars jaagde).

Ook 'het verzet' is een containerbegrip met vele schakeringen.

Erkend weerstander Louis De Lentdecker ⁽¹⁾ schreef hierover: "De 'witten' waren tegen de bezetter en diens vrienden; in wensen, dromen, gedachten, voornemens, gesprekken, beloften, fluistercampagnes en geschriften. Soms ook in werken en daden."

De weerstanders werden door de regering in London, en later door de Belgische overheid, erkend in negen verschillende verzetsgroepen. Die groepen hadden slechts één ding met mekaar gemeen: ze waren tegen de Duitse bezetters. Daarnaast hadden ze verschillende, en vaak tegenstrijdige, politieke doelstellingen. Eens de Duitsers verdreven waren bleven vooral de tegenstellingen over. Er waren de communisten die droomden van de macht na de bevrijding, er waren de autoritaire koningsgezinden, oud militairen, liberalen, katholieken, ... en ja, zelfs voormalige Rexisten en Dinaso's. Na de oorlog stonden sommige verzetsgroepen met getrokken messen tegenover mekaar, vooral tijdens de koningskwestie.

Veel weerstanders beperkten hun acties tot het verdelen van illegale sluikblaadjes, het besmeuren van gevels van collaborateurs of het schenden van graven van gesneuvelde oostfrontsoldaten. Anderen hielpen neergestorte geallieerde piloten of ondersteunden de vele werkweigerers met rantsoenzegels en levensmiddelen. Er waren spionnen die info doorsluisden naar Engeland. Gewapende weerstanders pleegden sabotage om de aanvoerlijnen van het Duitse leger te ontregelen. Slechts een minderheid maakte gebruik van moordende terreur om het bestuur van het land door de bezetter te ontregelen en om de collaborateurs, door het creëren van een angstklimaat, te ontmoedigen. Over die bloedige strijd op het thuisfront bleef het veel stiller dan, bij voorbeeld, over de heroïsche strijd van de Vlaamse vrijwilligers die, aan de zijde van Duitsland, meevochten aan het oostfront. Het verdienstelijk boek van Jos Bouveroux ⁽²⁾ en de ophefmakende TV-reeksen van Maurice De Wilde (De tijd der vergelding - 1982) zijn uitzonderingen.

“ Wat was nochtans de zin van al die moorden geweest? Het verzet had de bevrijding geen dag dichterbij gebracht door collaborateurs te vermoorden en de collaboratie had met haar tegenterreur geen einde kunnen maken aan de moorden, wel integendeel. Het bloedbad in Limburg toonde op een schrijnende wijze de zinloosheid aan van geweld, maar ook van de onvermijdelijke escalatie die ontstaat als naar het wapen van moord en doodslag gegrepen wordt. ”

*Jos Bouveroux, in het slotwoord van zijn boek
'Terreur in oorlogstijd - Het Limburgse drama', februari 1984*
